

ЛІНГВОДИДАКТИКА

УДК 811.111'373.4'276.6:005.9

ІРИНА ЧОРНА

iren.ch31262@gmail.com

асистент

Львівський національний університет імені Івана Франка,
м. Львів, вул. Университетська, 1

ЛІНГВОДИДАКТИЧНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПИСЕМНОМУ СПІЛКУВАННІ МАЙБУТНІХ МАРКЕТОЛОГІВ

Визначено лінгводидактичну модель та її компоненти для формування англomовної лексичної компетентності у писемному спілкуванні майбутніх маркетологів (АЛК у ПС ММ). Проаналізовано науково-методичну літературу з питань моделювання навчального процесу при формуванні іншомовної комунікативної компетентності, зокрема лексичної компетентності і компетентності у письмі. Розглянуто поняття процесу навчання, компонентів процесу навчання та моделі навчання. Обґрунтовано структурні елементи лінгводидактичної моделі: мету і завдання для поетапного формування рецептивних, рецептивно-репродуктивних і продуктивних навичок та вмінь; компетентнісний, інтегрований, проблемно-ситуативний, комунікативно-діяльнісний, аспектний підходи до навчання; дидактичні принципи (зв'язку навчання з життям, наочності, свідомості) і методичні принципи (комунікативності, професійної спрямованості) навчання; процесуальний і предметний компоненти змісту навчання; критерії відбору навчального матеріалу та підсистему некомунікативних і умовно-комунікативних вправ і завдань для формування АЛК у ПС ММ. На основі аналізу джерел та беручи до уваги компоненти формування фахової компетентності, нами розроблена і схематично зображена лінгводидактична модель формування АЛК у ПС ММ.

Ключові слова: процес навчання, модель навчання, лінгводидактична модель формування АЛК у ПС ММ, структура лінгводидактичної моделі навчання.

ІРИНА ЧОРНАЯ

асистент,

Львовский национальный университет имени Ивана Франко
г. Львов, ул. Университетская, 1

ЛІНГВОДИДАКТИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ АНГЛОЯЗИЧНОЙ ЛЕКСИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ В ПИСЬМЕННОМ ОБЩЕНИИ БУДУЩИХ МАРКЕТОЛОГОВ

Определена лінгводидактическая модель и ее компоненты для формирования у будущих маркетологов англоязычной лексической компетентности в письменном общении. Проанализировано научно-методическую литературу по вопросам моделирования учебного процесса при формировании иноязычной коммуникативной компетентности, в частности лексической компетентности и компетентности в письме. Рассмотрены понятия процесса обучения, компонентов процесса обучения и модели обучения. Обоснованы структурные элементы лінгводидактической модели: цели и задачи для поэтапного формирования рецептивных, рецептивно-репродуктивных и продуктивных навыков и умений; компетентностный, интегрированный, проблемно-ситуативный, коммуникативно-деятельностный, аспектный подходы к обучению; дидактические принципы (связь обучения с жизнью, наглядности, сознательности) и методические принципы (коммуникативности, профессиональной направленности) обучения; процессуальный и предметный компоненты

содержания обучения; критерии отбора учебного материала и подсистему некомуникативных и условно-коммуникативных упражнений и заданий для формирования англоязычной лексической компетентности в письменном общении будущих маркетологов. На основе анализа источников и учитывая компоненты формирования компетентности, нами разработана и схематично изображена лингводидактическая модель формирования англоязычной лексической компетентности в письменном общении будущих маркетологов.

Ключевые слова: процесс обучения, модель обучения, лингводидактическая модель формирования АЛК в ПО БМ, структура лингводидактической модели обучения.

IRYNA CHORNA

lecturer

Ivan Franko Lviv National University,
Lviv, Universytetska 1 Street

LINGUODIDACTIC MODEL OF ENGLISH LEXICAL COMPETENCE FORMATION IN WRITTEN COMMUNICATION OF PROSPECTIVE MARKETERS

In spite of valid contribution of the scientists to the methodological studies, the unique linguodidactic learning model of foreign language communicative competence still doesn't exist. Accordingly, the enveloping of such models for certain aspects of communicative competence is relevant nowadays. The article is devoted to elaborating and defining of linguodidactic model and it's components for the formation of English lexical competence in written communication of prospective marketers. The methodological and scientific literature on modeling of the learning process while forming foreign language communicative competence, namely lexical competence and competence in written communication has been analyzed. Moreover, the structural components of linguodidactic model have been grounded. The structural components are: goal and objectives for gradual formation of receptive, receptive-reproductive and productive skills; competence approach, problem-situational approach, action-communicative approach, aspect approach to learning. Including principles of studying: didactic principles of connection of studying with life, visibility principle, consciousness principle and methodological principle of communicability and professionally oriented principle; procedural and substantive components of learning content, criteria of learning material selection and subsystem non-communicative and semi-conditionally-communicative tasks and assignments for English lexical competence formation in written communication of prospective marketers. On the basis of the analysis of the scientific sources on research issues and with the consideration of the components of the competence the linguodidactic model of English lexical competence formation in written communication of future marketing experts has been proposed and schematically depicted. The structure of elaborated model presents valuable aspects of the procedure of ELC in WC of PM formation, according to the stages of studying based on theoretical and methodological backgrounds.

Keywords: studying process, model of studying, linguodidactic model of ELC in WC of PM, structure of linguodidactic model of training.

Оскільки формування певної компетентності у майбутніх фахівців з маркетингу – це процес навчання за допомогою структурних компонентів змісту навчання і теоретико-методологічних аспектів формування цієї компетентності, вважаємо за доцільне створення лингводидактичної моделі формування АЛК у ПС ММ.

Аналіз науково-методичної літератури показав, що, попри значний внесок дослідників (К. Александрова, Д. Берлінер, С. Біленький, О. Біленький, Н. Гейдж, Д. Іванченко, Н. Іванькова, Дж. Керрол, А. Маслова, Р. Мартинова, О. Рижов, М. Романенко, Б. Роузеншин, Р. Стівенс, О. Гарнопольський, О. Шкода та ін.), котрі займались проблематикою і розробкою моделей навчання та лингводидактичних моделей для формування іншомовних комунікативних компетентностей, єдиної лингводидактичної моделі, яка б відповідала усім потребам кожної та окремих компетентностей, зокрема при формуванні АЛК у ПС ММ, досі не існує.

Метою статті є розробка теоретично обґрунтованої лингводидактичної моделі формування АЛК у ПС ММ.

Розуміючи, що іншомовна компетентність формується у процесі навчання, вважаємо за доцільне розглянути теоретико-методичні передумови розробки лінгводидактичної моделі формування АЛК у ПС ММ.

А. Маслова і Р. Мартинова трактують процес навчання як сукупність усіх лінгвістичних, методичних, дидактичних принципів, педагогічних підходів, методів організації навчального процесу та решти необхідних для формування іншомовної компетентності, аспектів навчання котрі логічно взаємодіють та послідовно змінюються, відповідно до етапу навчання та спрямовані на отримання певного результату такого навчання [2].

Окрім цього, Р. Мартинова розглядає поняття узагальнених результатів навчання як тотожне поняттю узагальнених цілей навчання, тобто загальний очікуваний результат навчання із досягненням загальних поставлених цілей навчання. До узагальнених цілей навчання входять конкретні цілі, вужчі за змістовим навантаженням, а до узагальнених результатів навчання – конкретні цілі, спрямовані на конкретний результат [3, с. 87].

Опираючись на вищезазначені судження, ми розуміємо навчання, зокрема процес формування АЛК у ПС ММ, як сукупність дидактичних, методичних і лінгвістичних компонентів навчання, а також підходів, принципів і методів для формування такої компетентності, узагальненою ціллю якого є сформувати АЛК у ПС ММ, а результатом відповідно сформованість високого рівня цієї компетентності. Конкретними цілями навчання вважаємо поетапне формування АЛК і компетентності у писемному спілкуванні відносно виконання конкретних цілей.

Досліджуючи інтерактивну модель навчання, вчені виявили такі типи моделей:

– активна модель навчання, при застосуванні якої студенти приймають участь в процесі навчання, самостійно виконують завдання і залучають рецептивно-репродуктивні та продуктивні навички і вміння;

– пасивна модель навчання, при використанні якої студенти застосовують лише рецептивні навички і вміння, тобто перебувають у ролі «реципієнта знань», запропонованих викладачами;

– інтерактивна модель навчання, при застосуванні якої студенти та викладачі співпрацюють під час навчального процесу, беруть участь у групових дискусіях, іграх тощо [1].

Зарубіжні вчені, котрі займалися розробкою різних моделей навчання (Д. Берлінер, Н. Гейдж, Дж. Керрол, Б. Роузеншин, Р. Стівенс), вважають, що моделювання навчального процесу є двобічним ефективним помічником викладача і студента, оскільки саме за допомогою моделі можна чітко визначити цілі, зміст і передбачити можливий результат навчання. Окрім цього, моделювання є важливим «інструментом», щоб проінструкувати та визначити покроковий хід навчального процесу [8, с. 723–727; 9, с. 314; 10, с. 262–268; 11, с. 384–390].

Таким чином, модель навчання характеризуємо як сукупність елементів процесу формування іншомовної комунікативної компетентності. Відповідно до тематики нашого дослідження про АЛК у ПС ММ, котра передбачає застосування дидактико-методичних принципів та лінгвістичних прийомів навчання, пропонуємо називати нашу модель лінгводидактичною.

Лінгводидактична модель навчання АЛК у діловому писемному мовленні складається із мети формування АЛК у ПС ММ і сформованих відповідно неї завдань, підходів до навчання, дидактичних і методичних принципів формування цієї компетентності, процесуального і предметного компонентів змісту навчання, методів організації навчання, в нашому випадку кейс-технології навчання, критеріїв відбору навчального матеріалу та розробленої системи вправ і завдань для формування АЛК у ПС ММ.

Проаналізуємо кожен структурний компонент лінгводидактичної моделі. Першим компонентом нашої моделі є мета і відповідні завдання. Мета дослідження – розробка теоретично-методичного підґрунтя для формування АЛК у ПС ММ. Відповідно до мети сформовано завдання:

– обґрунтувати теоретико-методологічні засади формування АЛК у ПС ММ;

– здійснити відбір навчального матеріалу;

– розробити підсистему вправ і завдань для формування АЛК у ПС ММ.

Другим компонентом лінгводидактичної моделі формування АЛК у ПС ММ є підходи до навчання, серед яких визначаємо основними:

– компетентнісний підхід, в основі якого лежать цілі навчання та фахово орієнтований дискурс майбутніх маркетологів [7, с. 31–32];

– комунікативно-діяльнісний підхід, що базується на засвоєнні мови шляхом занурення студентів у конкретні комунікативні ситуації [5, с. 35–39];

– інтегрований підхід полягає у взаємодії усіх комунікативних компонентів формування лексичної компетентності у писемному спілкуванні [4, с. 19];

– проблемно-ситуативний підхід, що базується на зануренні студентів у конкретні комунікативні ситуації, що потребують рішення [3, с. 24].

– аспектний підхід базується на формуванні окремо орієнтованих частин становлення і розвитку навчальної діяльності студентів [6, с. 232–236].

Відповідно до підходів визначаємо наступний, третій компонент лінгводидактичної моделі формування АЛК у ПС ММ – дидактико-методичні принципи навчання. Із них провідними визначаємо:

– принцип зв'язку навчання з життям, оскільки АЛК у ПС ММ формується для практичного застосування набутих студентами знань, навичок та вмінь у реальних комунікативних ситуаціях;

– принцип наочності (зразки ділового писемного спілкування, картинки на тему маркетингу) для візуалізації структури письма, форми лексичної одиниці (ЛО) тощо;

– принцип свідомості навчання, оскільки АЛК у ПС ММ вимагає усвідомленого ставлення студентів та викладача до процесу формування такої компетентності та її основних цілей.

Серед методичних принципів навчання зосереджуємось на комунікативності, оскільки писемне спілкування, як і усне, формується в межах загальної іншомовної комунікативної компетентності та на принципі професійної спрямованості, а при відборі лексичного матеріалу і зразків писемного мовлення опираємось на фахово орієнтований дискурс майбутніх маркетологів.

Четвертий компонент лінгводидактичної моделі формування АЛК у ПС ММ – це зміст навчання, що складається з двох взаємозалежних компонентів:

– предметного компонента, до якого відносимо: фахово орієнтоване писемне спілкування офіційно-ділового стилю та ЛО фахово орієнтованого дискурсу майбутніх фахівців з маркетингу та активні методи організації навчання, однак за основу для формування нашої компетентності обрано засоби кейс-технології навчання;

– процесуального компонента, до якого відносимо: формування рецептивних, рецептивно-репродуктивних та продуктивних навичок і вмінь для розпізнавання засвоєння, відтворення ЛО та зразків писемного спілкування.

П'ятий компонент лінгводидактичної моделі – відбір навчального матеріалу для формування АЛК у ПС ММ, який керується наступними критеріями вибору ЛО і зразків писемного спілкування: здатність ЛО до словотвору і сполучуваності, полісемантичність ЛО, частота вживання та зразковість ЛО у таких зразках офіційно-ділового писемного спілкування, котрі відповідають фаховому дискурсу маркетолога (наприклад, лист-запит, лист-скарга тощо).

Шостий компонент лінгводидактичної моделі – розробка підсистеми вправ і завдань для формування АЛК у ПС ММ, котра опирається на поетапність навчального процесу формування цієї компетентності, логічному переходу від формування рецептивних навичок і вмінь до рецептивно-репродуктивних та продуктивних навичок і вмінь, а також на типи вправ і завдань, що опираються на вищезгадані аспекти формування АЛК у ПС ММ. Розроблену лінгводидактичну модель формування АЛК у ПС ММ можемо зобразити схематично (рис. 1).

Отже, опираючись теоретико-методологічні засади і компоненти формування АЛК у ПС ММ, нами була запропонована функціональна лінгводидактична модель формування такої компетентності. У цій моделі висвітлено «лінгводидактичний кістяк» формування АЛК у ПС ММ на основі необхідних теоретико-методологічних складових компонентів та аспектів навчального процесу при поетапному формуванні АЛК у ПС ММ відповідними засобами навчання.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у проведенні педагогічного експерименту для перевірки ефективності запропонованої лінгводидактичної моделі формування АЛК у ПС ММ.

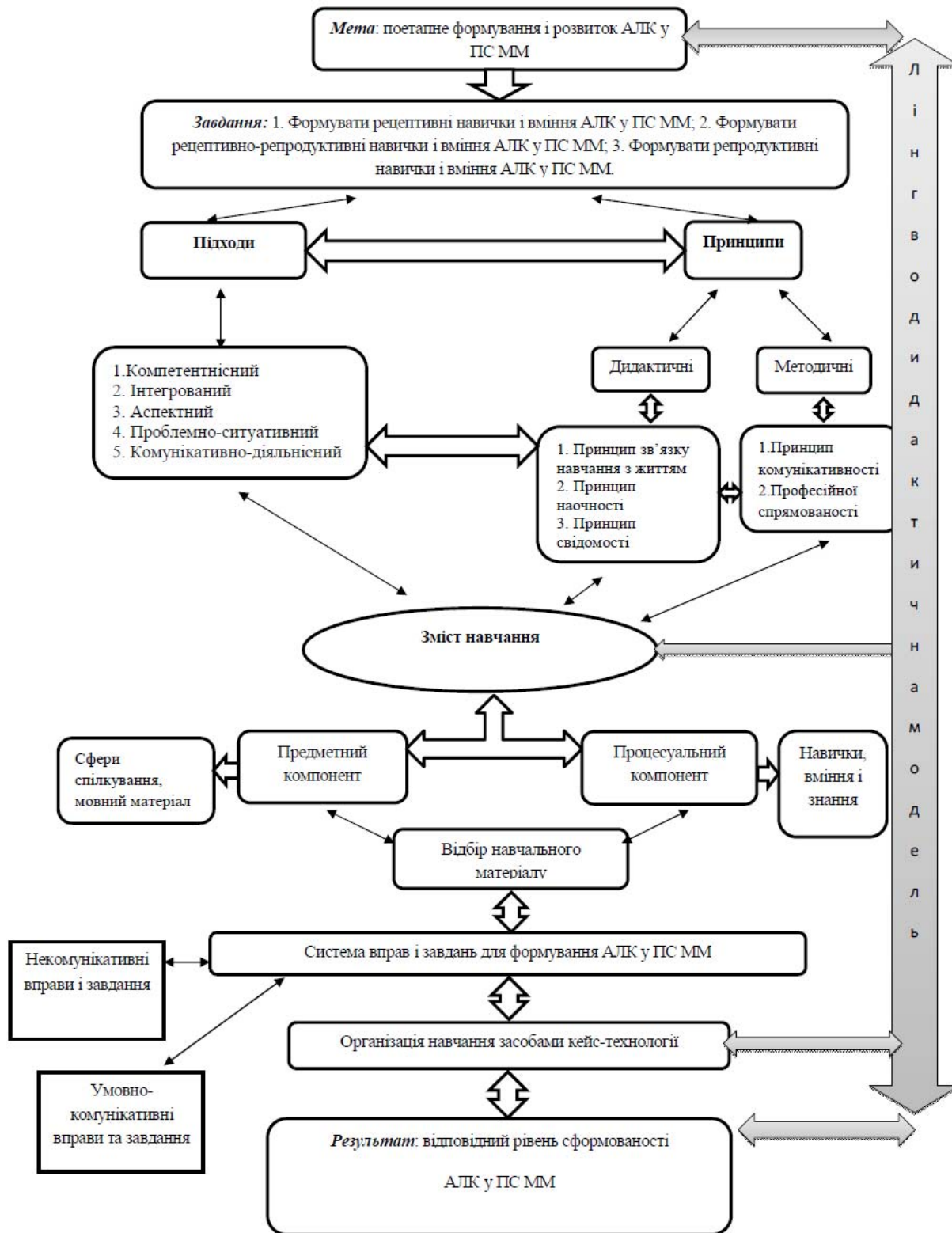

Рис. 1. Лінгводидактична модель формування АЛК у ПС ММ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Александрова К. В. Интерактивная модель обучения – современная инновация в системе образования / К. В. Александрова, М. І. Біленький, О. С Біленький, Д. Г. Іванченко, Н. А. Іванькова, О. А. Рижов, С. А. Романенко, О. С. Шкода. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp14/Aleksandrova.pdf.

2. Мартинова Р. Ю. Лінгводидактична модель навчання англійського наукового писемного мовлення магістрів / Р. Ю. Мартинова, А. В. Маслова. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/215/342>
3. Мартинова Р. Ю. Цілісна загально дидактична модель змісту навчання іноземних мов / Р. Ю. Мартинова. – К.: Вища школа, 2004. – 454 с.
4. Морська Н. О. Інтегрований підхід до викладання іноземної мови / Н. О. Морська // Проблеми лінгвістики науково-технічного і художнього тексту та питання лінгвометодики. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2001. – № 419. – С. 18–20.
5. Склярєнко Н. К. Як навчати сьогодні іноземних мов (концепція) / Н. К. Склярєнко // Іноземні мови. – 1995. – № 1. – С. 35–39.
6. Тарнопольський О. Б. Аспектний підхід до навчання англійської мови для спеціальних цілей у немовних ВНЗ / О. Б. Тарнопольський, З. М. Корнєва // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2011. – Вип. 18. – С. 231–239.
7. Швалб Ю. Психологічні аспекти компетентнісного підходу в освіті / Ю. Швалб // Вища школа. – 2010. – № 1. – С. 31–36.
8. Carroll J. (1963). A model for school learning. *Teacher College Record*, 64, pp. 723–733.
9. Gage N., Berliner D. (1992). *Educational psychology* (5th ed.), Princeton, New Jersey: Houghton Mifflin Company, p. 314.
10. Rosenshine B. (1995). Advances in research on instruction. *The Journal of Educational Research*, 88(5), pp. 262–268.
11. Rosenshine B., Stevens R. (1986). Teaching functions. In M. Wittrock (Ed.), *Handbook of research on teaching* (3rd ed.). New York: Macmillan, pp. 374–391.

REFERENCE

1. Aleksandrova K. V. *Interaktyvna model navchannya – suchasna innovatsiya v systemi osvity* / Aleksandrova K. V., Bilenkyj O. S. Bilenkyj S. A., Ivanchenko D. H., Ivankova N. A., Romanenko M. I., Ryzhov O. A., Shkoda O. S. [Interactive learning model – a modern innovation in educational system]. Available at: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp14/Aleksandrova.pdf.
2. Martynova R. Yu. *Linhvodydaktychna model navchannya anhliyskoho naukovoho pysemnoho movlennya mahistriv* / R. Yu. Martynova, A. V. Maslova [Linguodidactic learning model of English scientific written communication of Master program students.]. Available at: <http://www.naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/215/342>.
3. Martynova R. Yu. *Tsilisna zahal'no dydaktychna model' zmistu navchannya inozemnykh mov* [Holistic general didactic model of foreign languages learning content] / R. Yu. Martynova. – K.: Vyscha shkola, 2004, 454 p.
4. Morska N. O. *Intehrovanyi pidkhyd do vykladannia inozemnoyi movy* [An integrated approach to foreign languages teaching] / N.O. Morska // Problemy linhvistyky naukovo-tekhnichnoho i khudozhnoho tekstu ta pytannya linhvometodyky. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnikha"*. 2001. № 419, P. 18–20.
5. Sklyarenko N. K. *Yak navchaty s'ohodni inozemnykh mov (kontseptsiya)* [How to teach foreign languages today (concept)] // *Inozemni movy*. 1995. N. 1, P. 35–39.
6. Tarnopolskyj O. B. *Aspektnyy pidkhyd do navchannya anhliyskoyi movy dlya spetsialnykh tsiley u nemovnykh VNZ* [Aspect approach to teaching the English language for special purposes at universities not related to Philology field] / O. B. Tarnopolskyj, Z. M. Kornyeva // *Visnyk KhNU im. V. N. Karazina*. 2011. Vyp. 18, P. 231–239.
7. Shvalb Yu. *Psykhologichni aspekty kompetentnisnoho pidkhydu v osviti* [Psychological aspects of competence approach in education] / Yu. Shvalb // *Vyscha shkola*. 2010. N. 1, P. 31–36.
8. Carroll, J. (1963). A model for school learning. *Teacher College Record*, 64, pp. 723–733.
9. Gage N., Berliner D. (1992). *Educational psychology* (5th ed.), Princeton, New Jersey: Houghton Mifflin Company, p. 314.
10. Rosenshine, B. (1995). Advances in research on instruction. *The Journal of Educational Research*, 88(5), pp. 262–268.
11. Rosenshine B., Stevens R. (1986). Teaching functions. In M. Wittrock (Ed.), *Handbook of research on teaching* (3rd ed.). New York: Macmillan, pp. 374–391.

Стаття надійшла в редакцію 16.02.2017 р.

УДК 378.147.811.111

ЯНА ФАБРИЧНА

yanafabrichnaya@rambler.ru

кандидат педагогічних наук, старший викладач
Київський національний лінгвістичний університет,
м. Київ, вул. Велика Васильківська, 73